

SKJØD

- EN LEVENDE LANDSBY
UDEN KØBMAND OG SKOLE

LANDSBYPRISEN 2023

1. STEDBUNDNE RESSOURCER

Ansøgeren er landsbyen Skjød - en landsby i centrum af Favrskov Kommune beliggende otte kilometer nordøst for Hammel og ni kilometer vest for Hadsten. Den ligger i det kuperede og frodige landskab op til Frijsenborgskovene. Her er skøn natur og ro - lige uden for døren.

Det store Gadekær med det nyrenoverede byrum og den højtliggende kirke er landsbyens centrum, og megen af vores aktivitet sker her.

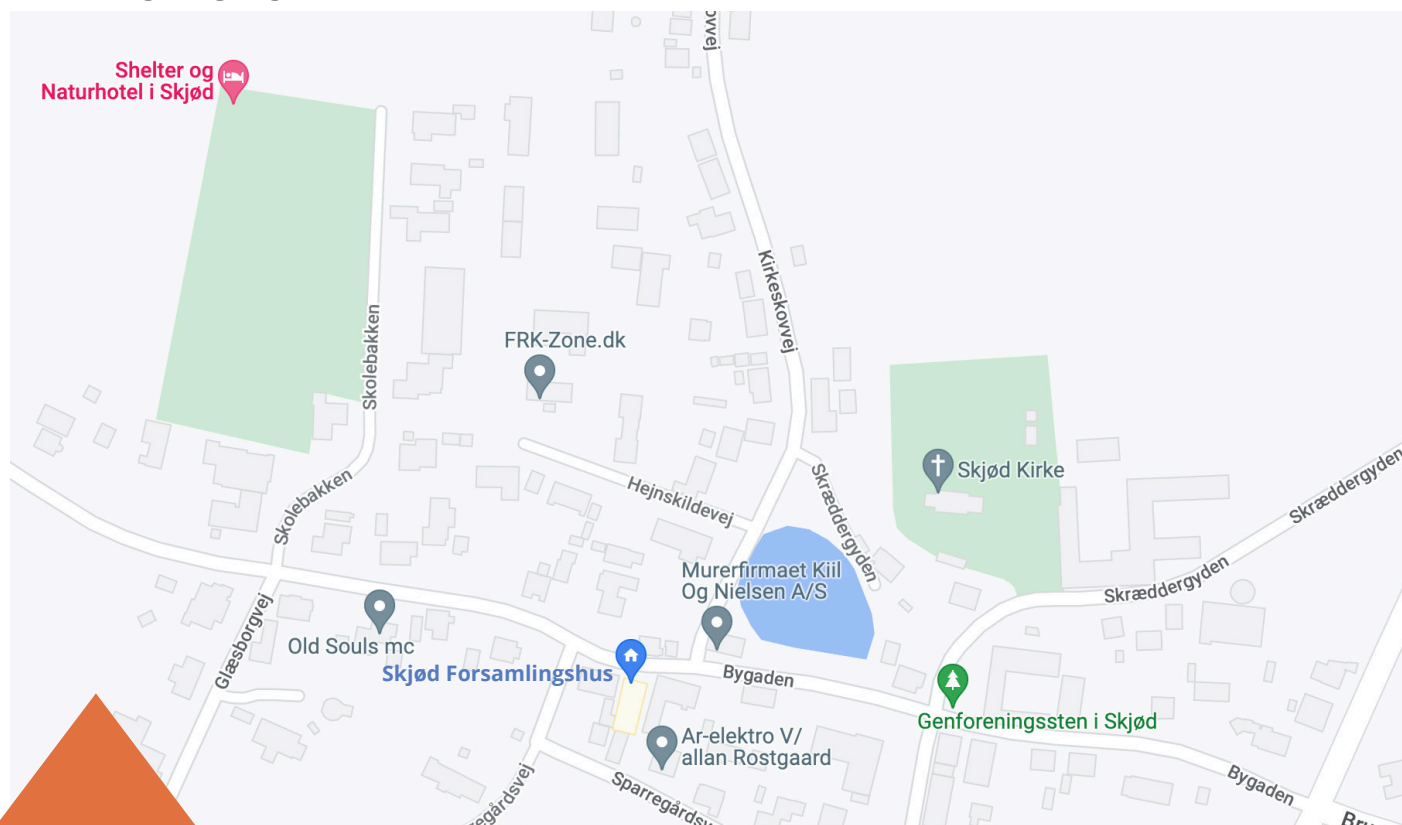
Her er ingen indkøbsmuligheder, men Skjød huser alligevel flere virksomheder. Deres aktivitet er også med til at gøre landsbyen kendt. Skjød har, med godt 229 indbyggere i selve byen og totalt set 450-500 indbyggere med opland, et rigt foreningsliv, som udfoldes i Skjød Forsamlingshus, på sportspladsen og i klubhuset. Her er frie og gode rammer for at sætte noget i gang.

Her tager vi godt imod nye tilflyttere, som inviteres ind i fællesskabet ved et personligt besøg, hvor der udleveres en informativ velkomstskrivelse.

Skjød er en aktiv landsby i konstant udvikling. Her bor en flok entreprenante ildsjæle, for hvem det giver mening at få hjulene til at rulle.

Frivillige hænder hjælper gerne ved gennemførelsen af fælles udviklingsprojekter og udover det også med at holde landsbyen indbydende ved årlige landsbydage.

Den gamle smedje ved gadekæret blev nænsomt renoveret og tilbygget i 2009. Vi har sammen flere gange vist, at vi kan meget i fællesskab. Med arbejdstitlen "Innovationshuset" blev forsamlingshuset gennemgribende renoveret i 2010.

Gadekæret blev i 2012 tømt, oprenset for slam og skidtfisk fjernet. Gadekæret er et stort aktiv for hele landsbyen.

Shelter og Naturhotel blev opført i 2019 tæt ved skoven på byens stadion.

Byens fælles legeplads blev revitaliseret og udbygget i 2019 – 2020.

Senest har vi formået at renovere promenaden mod gadekæret med det arkitektteg-nede "Byrum ved gadekæret" opført og indvi-et i 2021 med stor opbakning fra frivillige. Skjød holder sig ikke tilbage, vi er omstillings-parate og springer gerne ud, hvor vandet er dybt.

Dette gjorde vi, da der i 2011 blev mulighed for at få Kunsten ud i landsbyen, et projekt som Landsbyrådet i Favrskov Kommune m.fl. støttede. Der blev nedsat en lokal kunstgrup-pe, som valgte kunstneren Veo Friis Jespersen til at udføre en skulptur installeret ved stadi-on.

I 2015 kortlagde en arbejdsgruppe i samar-bejde med Favrskov Kommune energiforsy-ningen med henblik på at få omstillet til mere klimavenlig nærvarme.

I 2017 blev hele Skjød aktiveret under tema-et "Gentænk landsbyen". Kunstnergruppen hello!earth satte borgerne i centrum i forbin-delse med Kulturhovedstad Aarhus. Vi var værter for det store indslag "Dans din nabo". Her blev mange involveret og stillede bolig og andre faciliteter til rådighed for de internatio-nale kunstnere, som boede i byen i flere peri-oder. I den forbindelse blev bl.a. en Geodome bygget som teambuildings-øvelse.

Samme år var tre drenge så overbevisen-de, da de søgte om borgerbudgettering hos landsbyrådet, at de blev valgt og formåede at få 50.000 kr til aktiviteter.

Da forsamlingshuset i februar 2021 blev ramt af en voldsom rørskaide, som forsikringen ikke dækkede, gik kyndige skjødsere i gang med udbedringen ved frivilligt arbejde, og mange bidrog med økonomisk støtte.

2. RESULTATER OG FREMTIDSPLANER

Beboerne i Skjød støtter den udvikling vi alle har sat i gang. Landsbyen skal være attraktiv - den ligger "tættere" på Aarhus end tidligere. Vi kan se, at nye beboere bl.a. vælger Skjød på grund af beliggenheden tæt på Aarhus, Randers, Viborg, Silkeborg og Skanderborg, hvor arbejdspladserne er. Vi er synlige og standarden på boligerne er i en kategori, der gør det muligt for unge familier at bosætte sig her. Fastholdelsesprocenten er høj, hvil-ket kan skyldes, at gæstfriheden er stor, man falder til, og det giver mening at bo i Skjød.

Som nævnt er der skabt flere spændende rum i byen, og det vil fortsætte.

En lille gruppe skjødsere arbejder på at lave en Gådejagt i Skjød - en slags escaperoom

ude i det fri i og omkring Skjød.

Deltagerne får ved starten udleveret en kuvert med et mysterie, der skal løses. I kuverten er der også udvalgte dele af Skjøds historie, og deltagerne skal, ved at gå rundt i og omkring Skjød, løse forskellige koder og gåder for at løse mysteriet. Gådejagten giver mulighed for at opleve byen på en anden måde og lære lidt om byens historie og baggrund.

I første omgang skal projektet køre et år, hvor målgruppen er Skjøds borgere og grupper udefra. Når projektet er slut kunne mysteriet udleveres til tilflyttere til Skjød, så de får en introduktion til byen.

Forsamlingshuset bliver 100 år i år. Bestyrelsen vil forsøge at åbne huset mere op og få

de unge inddraget. De unge har behov for at være sammen, og de er blevet opfordret til at komme med deres drømme, så de også er en aktiv gruppe i byens hus. Ligeledes ønsker bestyrelsen at løbe en frivillig café for alle generationer i gang.

På Petanquebanen, ved byens klubhus, op sættes en basketball kurv med mulighed for

at spille street basket. Kurven monteres på et højt stilbart stativ for at give spil mulighed til alle aldre.

Vi er mange "unge som er blevet ældre" og tænker i nye bomuligheder. Her tænkes i mindre og ældrevenlige seniorbofællesskaber. Andre tænker på et friplejehjem.

3. ORGANISATION

Skjød er en lille landsby, men den har altid haft tradition for mange bestyrelser/foreninger, hvilket tyder på, at man gerne vil være aktiv og have mulighed for at være medbestemmende. Det karakteriserer vores landsby, at vi er villige til at løfte i flok, hvilket har medvirket til, at flere store projekter er lykkedes.

Borgerforeningen og Idrætsforeningen er sammenlagt til Skjød Borger- og Idrætsforening SBIF, som har 220 medlemmer. Menighedsrådet for Skjød er nu sammen med menighedsrådene for Lyngå, Svejstrup og Lerbjerg sogne slået sammen til et fælles menighedsråd under Hadsten Storpastorat. Skjød Vandværk måtte, i erkendelse af at det ikke kunne levere rent drikkevand uden alt for store investeringer, købe vand fra Hammel Vandværk. Man har nu på en generalforsamling vedtaget at der skal arbejdes videre med at indlemme vandværket i Hammel Vandværk.

Jagtforeningen med 85 medlemmer, heraf er de 45 lokale, er dybt forankret i Skjød og indgår i fællesskabet på næsten lige fod med SBIF og forsamlingshuset.

Forsamlingshuset med 140 lokale husstande som interessenter fungerer både som traditionelt forsamlingshus med udlejning og byens hus med lokale aktiviteter og brugergrupper. Favrskov Kommune har nedsat et Landsbyråd bestående af 41 Landsbyrepræsentanter

udpeget/valgt af og blandt de borgere, der bor i Favrskovs landsbyer. Favrskov Byråd har desuden udpeget tre politiske medlemmer. Skjød er repræsenteret i Landsbyrådet. Internt i landsbyen er vi organiseret i et fællesråd, hvor alle foreninger og grupper inkl. menighedsrådet er repræsenteret med mindst ét medlem og gerne flere.

Landsbyrepræsentanten indkalder til årlige møder, hvor der koordineres mellem foreningerne, aftales arbejdsopgaver, hvor der skal løftes i flok og hvor landsbyens penge prioriteres og fordeles. Landsbyens penge er et beløb (10.000 kr/år de sidste mange år), som Landsbyrådet hvert år aftaler og bevilger til landsbyerne. Fællesrådet i Skjød har råderetten over landsbyens penge.

Flere af de store projekter udtænkes i fællesrådets regi. F.eks. nedsættes årligt en idegruppe, som udarbejder retningslinjerne for den årlige multi-event afholdt omkring Byrummet ved gadekæret. Her er underholdning, aktiviteter og konkurrencer for alle aldre.

Information viderebringes afhængigt af formålet via 1) Skjøds Facebook gruppe, 2) Hjemmesiden og 3) Skjød Tidende.

1. Facebook gruppen Skjød er en lukket gruppe, som indeholder informationer, køb salg, spørgsmål og "bysladder" m.m. Herudover er der nogle lokale interessegrupper.

2. På Hjemmesiden <http://skjoedby.dk/> findes kontaktdata på foreningerne, bestyrelser, historie, nyt, Skjød Tidende o.m.a..

3. Skjød Tidende er vores lokale blad. <http://http://skjoedby.dk/skjod-tidende/>. Bladet blev sat i søen i 1996 i forbindelse med et udviklingsprojekt i Århus Amt. Bladet er et husstandsomdelt nyhedsblad som

udkommer i 3 årlige udgaver. Det omdeles altså 3 gange årligt til ca. 200 husstande i Skjød og opland, og vi forventer, at det informerer omkring 400 personer. Bladet, som vi er meget stolte af, laves lokalt af en redaktion, der består af medlemmer fra foreningerne. Udgifterne til trykning af bladet afholdes af foreningerne. Vi har valgt at vedlægge genoptryk af tidligere artikler i et særnummer som bilag for an søgningen.

4. FÆLLESSKABER OG INDDRAGELSE

I Skjød opstår fællesskaber efter behov. Nogle aktiviteter starter i foreningsregi andre opstår spontant og udvikles i større interesse-fællesskaber på tværs af generationer mere eller mindre spontant.

Sporten har altid betydet meget for sammenholdet, lokalt er der ikke nok til at sætte hold, så der må udenbys forstærkning til.

I mange år har der været gymnastik i forsamlingshuset. Interessen blev aftagende, Hammel kaldte, men så flyttede for ca. 10 år siden en yoga- instruktør til Skjød og startede hold op i klubhuset. Vi var mange, som trådte ind i yogaens mysterier sammen med folk udenbys fra. Yogaen kom til Skjød for at blive, og i dag er det anden generations yoga-instruktør, der fortsat underviser flere hold.

Nye bevægelsesformer tiltrækker de unge. Det startede med zumba i forsamlingshuset, som udviklede sig til Just Dance i klubhuset, og Cross Dance kombineret med cirkeltræning er nu startet op i forsamlingshuset med udenbys instruktør.

Cykelentusiasterne mødes på mountainbikes og cykler lange, udfordrende ture i vores mange skovområdets "bjerge".

Fodboldholdet, oldboys fortsætter standhaftigt med deltagelse i turneringer, dog forstærket med frisk og udenbys blod. Sammenholdet fortsætter i tredje halvleg med hyggeligt samvær og enkelte fester.

Den nye trend med at gå eller vandre sammen er tiltagende. Turene giver mange en spændende naturoplevelse og samtale i vores dejlige omegn. Det videreudvikles til læse-, biograf- og kortklub i privat regi.

De yngste samles med forældre i legefællesskaber i klubhuset, tumlastik og i forsamlingshuset under Fredagscafé i børnehøjde med fællesspisning. "For en småbørnsfamilie som os, er det en gave at have forsamlingshuset til rådighed. Når vi samles til 'Fredagscafé i børnehøjde' mødes vi til en eftermiddag med leg, kreativitet og børnevenlig mad, og kl 19.30 er vi ude af døren igen. Vi har lært hinanden at kende og udviklet relationer på kryds og tværs, både børn og voksne. Fredagscafeen har givet os 'en landsby' i landsbyen. Ud af den landsby er vokset andre ideer, som f.eks. et fastelavnsarrangement for de mindste, som endnu ikke er store nok til at gå fastelavnssoldater og et dansehold, som efter én sæson allerede har udvidet med cirkeltræning." Citat fra Camilla ny tilflytter.

Forældre og mindreårige børn samles i et fællesskab omkring byens skønne legeplads med leg og vedligehold.

Mellemgruppen af børn går hvert år fastelavnssoldater til fastelavn. De mødes fredagen efter til tøndeslagning og leg i forsamlingshuset. Det er en gammel traditionsbunden skik her i byen og der er helt specielle regler forbundet med skikken, uniformen m.m..

I efterårsferien afholdes den lokale fiskekonkurrence i gadekæret med primitive fiskestænger. Aktiviteten er mest for børn og barnlige sjæle.

En gruppe "unge mødre, der er blevet ældre" afholder hvert år i august "Nat på stadion" hvor der overnattes i telte, men inden har der været mange spændende aktiviteter omkring bål, mad og jordovn, natur, skovens dyr, bygning af insekthoteller, lærerige indslag om bl.a. biodiversitet. Det er et koncept, der udvikler sig og giver børnene spændende indsigt og læring.

Jagtforeningen holder årligt jagter, men den inddrager også ikke-medlemmer til den årlige fugleskydning, hvor årets fuglekonge kåres. Jagtforeningen har spændende tilbud på en årlig udflugt også med deltagelse af ikke-medlemmer.

Billiasen er noget særligt, et mere end 40-årigt fællesskab, som er opstået omkring et billardbord. Skjødserne er således fri for at drage udenbys, når lysten til et spil billard, en øl og en snak opstår.

Projekt Domen ved gadekæret er et lille projekt omkring brugen af domen, der skal udvikles og vedligeholdes.

SBIF og menighedsrådet holder Sankt Hans, udendørs gudstjeneste og bål med pølser. Byfesten, sommerfesten eller i 2022 Byrumsfesten er foreningernes årlige traditionsbundne event - dog med udvikling fra år til år. Her er rigtig mange skjødser med til at planlægge, medvirke og feste.

Hvert år ønsker vi hinanden Glædelig Jul ved flere arrangementer i Byrummet, Skjød Kirke og forsamlingshuset. 1. søndag i advent starter julen i forsamlingshuset. Julemanden besøger gadekæret, mens juleudsmykningen

tændes. I kirken går børnene Luciaoptog. Dagen afsluttes med fællesspisning i forsamlingshuset. Seneste skud på stammen er, at vi mødes ved Byrummet 2. søndag i advent til gratis gløgg og æbleskiver med julemusik og båltonder. Arrangementet finansieres ved salg af lokalt producerede økologiske juletræer.

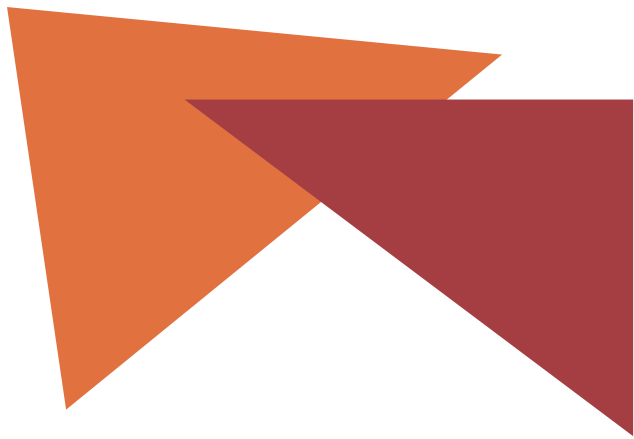
Ved flagdage hejses flaget ved genforeningsstenen. Hvert år afholdes mindst en dag, hvor der males, rengøres, plantes og gennemføres anden vedligeholdelse af byens rum efterfulgt af en frokost.

Derudover har vi mange traditioner og sjove spontane sammenrend. Bl.a. morgenkaffe ved gadekæret pinsemorgen. Islænder-folket mødes på deres heste Hvis isen er sikker, fejes gadekæret, og skøjterne kommer frem. Hvis kong vinter vil og kan etableres et primitivt skitræk på den foretrukne kælke- og skibakke og måske afterskiing med glühwein og bålfad.

For at værdsætte de mange aktiviteter, virksomheder og personerne bag dem blev Årets Skjødser i 2009 stiftet, som en tilbagevendende kåring af den eller de personer, som har gjort en særlig indsats i årets løb. Der er efterhånden 19 personer, som har modtaget den lille statuette "Årets Skjødser" skabt af en lokal kunstner.

Vores fremtidsplaner og ønsker er at inddrage de unge noget mere med deres egne aktiviteter, åbne forsamlingshuset til borgernes hus, etablere en ny gruppe til fremtidig varmemforsyning, forbedre transportmuligheden for fælles- / samkørsel og få større forståelse for affaldssortering.

Vi vil værne om vores natur og grundvand ved at øge biodiversiteten både i byens haver og det omgivende land.

5. SAMARBEJDE OG UDSYN

Via sparringen i fællesskabet, i fællesrådet, i foreningerne, i menighedsrådet, i Landsbyrådet, i Sammenslutningen af forsamlingshuse og med skjødernes åbne sind får landsbyen inspiration til at udvikle – og fornye sig.

Virksomhederne med baggrund i byen er vores stolthed og de er med til at understøtte en positiv udvikling og sætte Skjød på landkortet.

Her kan nævnes nogle virksomheder, der viser mangfoldigheden:

- Entreprenør-virksomheden M Frisch A/S, som blandt mange større anlægsarbejder har gjort sig bemærket ved store naturgenopretningsprojekter
- Busselskabet De Grønne Busser kører mange steder i Midtjylland
- De orange lastbiler fra vognmands-firmaet Børge Bach og Sønner ApS
- De to unge vs installatører Morten Helle Aagesen og Tastum & Hvass ApS er dygtige til effektivisering også på klimafronten
- Skjød Tømrer- & Formsnedkeri
- Tømrerfirmaet Alex Pedersen
- Murerfirmaet Kiil & Nielsen
- Kloakmester Torben Nielsen ApS
- A & D Husrenovering ApS

- Bekoteknik A/S maskinfabrik til reparation af betonkanoner
- Hasagergaard maskinstation, landbrug, hønseri og gårdbutik, har forberedt tagkonstruktionen til stort solcelleanlæg, når det bliver muligt
- Flere større landbrug hvoraf nogle er økologiske bl.a. Højmark, hvor byggen til Sall Whisky dyrkes
- Spirakel, konsulentvirksomhed inden for høretab og trivsel
- Frisørsalon Skjød
- Flere hjemmefirmaer bl.a. terapeutiske firmaer, hvoraf et nyt er ret interessant: Naturcenter for Væredygtighed, som benytter den skønne natur i området med bl.a. æselvandring.

Den kommunal naturvejleder bruger naturen og landsbyens centrale beliggenhed til flere årlige kurser for stressramte med udgangspunkt i byens shelter / bålhytte. De har fået tilladelse til at sanke i skoven og derefter tilberedes bål mad. Frijsenborg Efterskole benytter Naturhotellet som et led i deres undervisning med outdoor aktiviteter.

Skjød har ad flere gange forsøgt at indgå i samarbejder med nabolandsbyerne, som klyngelandsby. Det er ikke lykkedes endnu. Drømmen er at styrke og specialisere de lokale foreninger, så de ikke nødvendigvis er kopier af hinanden.

6. BÆREDYGTIG UDVIKLING

Skjød som klimalandsby var en drøm i 2015, men kunne på daværende tidspunkt ikke realiseres. Udviklingen på energifronten har alligevel sat tanker i gang hos de enkelte husejere. En stor del af de private boliger i landsbyen opvarmes nu med varmepumper, som hoved-opvarmingskilde og flere kommer hele tiden til. Ligeledes er der flere solcelleanlæg på tagene.

På et klimamøde i 2022 i forsamlingshuset var der stor interesse for at undersøge om Skjød kan være med ved etablering af et solcelle A/S, som et lokalt energifællesskab i Favrskov Kommune.

En anden mulighed der skal undersøges, er et fremtidigt fællesskab om nærvarme/termonet i landsbyen eller i mindre klynger i det åbne land.

Forsamlingshuset er ligesom de private blevet udfordret på affaldssortering i mange fragmenter. Forsamlingshuset er i dialog med Favrskov Forsyning for at samle alle forsamlingshuse i Favrskov mhb på aftaler, der gør sorteringen i forsamlingshusene mere håndterbar og økonomisk tilgængelig ved f.eks fællesaftaler.

Skjød er begunstiget med busforbindelse mellem Hammel og Hadsten. Det er dog ikke tilstrækkeligt, så for at inspirere til samkørsel opsættes en "Kør-mæ-bænk" på Bygaden, hvor bilister og blaffere kan mødes for at få et lift til nærliggende destinationer. Det skal udvikles digitalt.

Skjød har gennem mere end 25 år kæmpet og argumenteret for en cykelsti mellem Hammel og Hadsten. Denne er blevet endnu mere aktuel og vores påstande om, at den vil være et aktivt sundhedsfremmende projekt har endnu ikke være nok til at blive prioriteret.

Skjød er omgivet af store marker og skov i et herregårdslandskab. Naturen og grundvandet er truet og biodiversiteten er forarmet. Der er flere mindre biotoper med ringe spredningsmuligheder. Det skal der gøres noget ved og derfor blev "Skovens dag" i 2022 gennemført i et samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening. Her fik mange besøgende, under kyndig vejledning af en naturvejleder og lokale ildsjæle, stiftet bekendtskab med biodiversiteten. Der blev etableret kvashegn, udlagt dødt ved, informeret om vandhullers betydning, anlagt en blomstereng og udført en "insekt radiator" i form af en stenbunke for at inspirere landsbyens beboere til at gå i gang i egne haver.

Forsamlingshuset lavede vegetar bålmad til stor fornøjelse for alle.

Etableringen af naturhotellet har givet nye muligheder for udendørslivet. "Nat på stadion" var en fin begyndelse, som skabte interessen for at holde børnefødselsdage, familiesammenkomster med outdoor-aktiviteter. De unge har fået et nyt mødested med frie rammer.

AFSLUTNING

For at understøtte vores påstand udkommer Skjød Tidende som særnummer med artikler fra perioden 2016-2022. Artiklerne beskriver begivenheder, tanker og årshjulet i Skjød.

Som vores lokale præst Anne Martiny Kaas-Hansen siger:

"Selvfølgelig skal Skjød da have den pris! Og det skal de blandt meget andet, fordi skjødserne selv har dannet rammerne til fællesskaber fx det store shelter på stadion og ikke mindst det nye flotte gadekær, hvor selv udefrakommende lige holder ind og nyder en pause fra køreturen.

Byen skal også have prisen, fordi den ikke kun har rammerne, men også byder ind til mange forskellige fællesskaber - om man er til fodbold, til skydning/jagt, til musikfestival eller er en børnefamilie, der gerne vil mødes til fredagsbar. Skjød er en by, der både tilbyder traditionelle landsbyting, men også tør satse større fx ved projektet "Dans din nabo" eller ved at indbyde nabobyerne til en kæmpe fælles sommerfest."

Vi mener, at landsbyen Skjød har potentiale til at gøre sig gældende som kandidat til Region Midtjyllands Landsbypris 2023. Landsbyen understøtter formålet om en bæredygtig udvikling og fornyelse. Vi viser, at et stærkt fællesskab kan gøre det attraktivt at bosætte sig i en lille landsby, selvom vi hverken har købmand, postkasse eller skole.

Med venlig hilsen

Hanne Wind-Larsen
Tovholder

Mail: h.windlarsen@gmail.com
Mobil: 30 64 65 86